

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/10/2019
Identifikačné číslo spisu: 6018200489
Dátum vydania rozhodnutia: 21.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6018200489.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: C. T., nar. XX.XX.XXXX, bytom A., zastúpeného advokátom: JUDr. Rudolf Fajbík, so sídlom Banská Štiavnica, Dobšinského 14, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, so sídlom ul. 29. augusta 8-10, 813 63 Bratislava 1, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 23. apríla 2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 20Sa/11/2018-24 zo dňa 6. novembra 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 20Sa/11/2018-24 zo dňa 6. novembra 2018 z a m i e t a.

Návrh žalobcu na prerušenie konania z a m i e t a.

Účastníkom konania nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd alebo správny súd“) napadnutým rozsudkom č. k. 20Sa/11/2018-24 zo dňa 6. novembra 2018, podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 23. apríla 2018, ktorým podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovni, ústredie č. XXX XXX XXXX X z 08.01.2018, (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“), ktorým rozhodnutím prvostupňový správny orgán žiadosť žalobcu o priznanie starobného dôchodku

zamietol. Krajský súd napadnutým rozsudkom súčasne zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania podľa ustanovenia § 100 ods. 1 písm. b) Správneho súdneho poriadku a o nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalobcovi právo na náhradu trov konania nepriznal.

2. Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že krajský súd z predloženého administratívneho spisu zistil, že žalobca žiadosťou z 31.10.2017 požiadal o priznanie starobného dôchodku od 01.11.2017. Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X z 08.01.2018 žiadosť žalobcu o priznanie starobného dôchodku zamietla. V odôvodnení prvostupňového rozhodnutia odkázala na § 65 ods. 1, ods. 2 a § 65a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“), podľa ktorých bol v tom čase dôchodkový vek 62 rokov a 76 dní. Prvostupňové rozhodnutie ďalej obsahuje odkaz na § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa priznávajú do 31.12.2023, pričom zachovanie nárokov vyplývajúcich zo zaradenia zamestnania do zvýhodnenej pracovnej kategórie spočíva aj v znížení vekovej podmienky potrebnej pre dovŕšenie dôchodkového veku. Sociálna poisťovňa, ústredie v prvostupňovom rozhodnutí skonštatovala, že žalobca nezískal najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) alebo najmenej 10 rokov v takomto zamestnaní v uránových baniach, a preto nespĺňal podmienky podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. a nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 55 rokov veku mu nevznikol. Prvostupňové rozhodnutie ďalej obsahuje aj posúdenie nároku na starobný dôchodok žalobcu podľa § 174 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. Podľa potvrdenia Rudné bane, š.p., Banská Bystrica žalobca vykonával od 01.07.1979 do 07.12.1990 zamestnanie v I.AA kategórii. Pre nárok na starobný dôchodok mu bola zhodnotená doba tohto zamestnania od 01.07.1979 do 02.10.1979 a od 01.10.1981 do 07.12.1990 v I.AA kategórii, t.j. 9 rokov a 164 dní a doba základnej vojenskej služby od 03.10.1979 do 30.09.1981 v I.A pracovnej kategórii, t.j. 1 rok a 364 dní. Sociálna poisťovňa, ústredie skonštatovala, že dobu základnej vojenskej služby je ako náhradnú dobu možné zhodnotiť len v I.A kategórii. Ďalej konštatovala, že nakoľko žalobca získal len 9 rokov a 164 dní zamestnania, nárok na starobný dôchodok mu nevznikol dovŕšením 57 roku veku. Dôchodkový vek nemohla určiť, pretože žalobca nedovŕšil vek 62 rokov 76 dní ustanovený na rok 2017, ktorý sa bude ďalej upravovať a pre ďalšie roky nie je známy. Krajský súd ďalej zistil, že v administratívnom spise predloženom Sociálnou poisťovňou sa nachádza potvrdenie Rudných baní, š.p., Banská Bystrica z 05.01.2011, ktorým žalobcovi na jeho žiadosť potvrdil, že žalobca pracoval v štátnom podniku Rudné bane Banská Bystrica, závod Banská Štiavnica od 01.07.1979 do 07.12.1990 v I.AA kategórii. Tieto skutočnosti vyplývajú aj z osobného listu dôchodkového zabezpečenia žalobcu, ako aj z evidenčných listov z dôchodkového zabezpečenia, ktoré sa nachádzajú v administratívnom spise. O odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu Sociálnej poisťovni rozhodol Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne (ďalej len „žalovaný“) rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X z 23.04.2018 tak, že odvolanie žalobcu zamietol v celom rozsahu a potvrdil prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie. V odôvodnení rozhodnutia žalovaný poukázom na obsah prvostupňového rozhodnutia a podaného odvolania žalobcu skonštatoval, že po preskúmaní prvostupňového rozhodnutia a priloženej spisovej dokumentácie dospel k záveru, že postup Sociálnej poisťovne, ústredie bol správny, a preto prvostupňové rozhodnutie bolo potrebné potvrdiť.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 65 ods. 1, 2, § 172 ods. 1, § 209 ods. 1 až 4, § 255 ods. 1, § 274 ods. 1, v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 100/1988 Zb, citujúc právnu normu § 9 ods. 1, písm. a/, § 14 ods. 1, 2, § 21 ods. 1, § 170, § 174 ods. 1, 2, a v spojení s právnou úpravou ustanovenou v nariadení vlády ČSSR č. 117/1988 Zb., citujúc právnu normu § 1 ods. 1, 2, § 5 ods. 1, 2, 3, § 6 ods. 1, 2, 3 postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti SSP a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

4. Krajský súd za zásadnú otázku žalobcom nastolenú v žalobe považoval otázku vznesenú žalobcom v námietke nesprávneho právneho posúdenia ust. § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., ktoré bolo podľa

názoru žalobcu vykladané žalovaným v rozpore s Ústavou SR, a to tak, že diskriminuje jednu skupinu zamestnancov oproti inej skupine zamestnancov v rovnakom postavení, bez odôvodnenia legitímnym cieľom a primeranými prostriedkami. Vo vzťahu k tejto námietke krajský súd poukázal na judikatúru - rozsudok Najvyššieho súdu SR č. k. 9So/285/2015 z 28.06.2017, ktorého právny záver citoval: „Je potrebné uviesť, že v súvislosti so zachovaním nárokov na starobný dôchodok z I. pracovnej kategórie a I. a II. kategórie funkcií zákonodarca každoročne v rokoch 1993 až 1999 predlžoval zaraďovanie zamestnaní do zvýhodnenej kategórie, pričom na účely § 174 vyžadoval naposledy splnenie podmienky trvania takého zamestnania k určitému dátumu, naposledy k 31. decembru 1999. Cieľom opakovaného predlžovania zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie, resp. do I. a II. kategórie funkcií bolo umožniť dotknutým poistencom získanie potrebného počtu preferovaných rokov, či už na účely vzniku nároku na starobný dôchodok podľa § 21 ods. 1 a § 132 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení, alebo na účely nároku na starobný dôchodok podľa § 174 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom zabezpečení. Ustanovenie § 174 zákona o sociálnom zabezpečení je ustanovením prechodným a v zmysle vyššie uvedeného je potrebné ho chápať ako výnimku z požiadaviek, ustanovených zákonodarcom na vznik nároku na starobný dôchodok od skoršieho dôchodkového veku podľa § 21 ods. 1 a § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. len v určitom, prechodnom období. Úmyslom zákonodarcu nebolo zúžiť okruh osôb, ktorým prislúchajú nároky z I. a II. pracovnej kategórie a I. a II. kategórie funkcií, ale zachovať tieto nároky u presne vymedzenej skupiny poistencov, ktorí v zamestnaní zaradenom v preferovanej kategórii nezískali obdobie potrebné pre skorší vznik nároku na starobný dôchodok podľa § 21 ods. 1 a § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. práve a iba z dôvodu zrušenia zaraďovania týchto zamestnaní do preferovanej kategórie k 31. decembru 1999 (prvýkrát k 31.12.1992), za predpokladu, že takéto ich zamestnanie súčasne k tomuto dňu trvalo. Ak pritom zákonodarca pre nárok podľa § 174 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení súčasne požaduje splnenie podmienky podľa § 174 ods. 2 tohto zákona, naposledy v znení účinnom od 1. januára 2000, takú požiadavku nemožno požadovať za diskriminačnú“ (obdobne rozsudky Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9 So/62/2009 zo dňa 28.10.2009 a sp. zn. 1So/69/2014 zo dňa 29.09.2015). Krajský súd konštatoval, že vzhľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci je nepochybné, že žalobca vykonával zamestnanie zaradené do I. kategórie funkcií so zvláštnym zvýhodnením (I.AA) len do 07.12.1990, čím nespĺnil podmienku trvania zamestnania podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom v roku 1993, resp. ani v znení následných zmien, t.zn. k 31.12.1999. Správny súd mal súladne so žalovaným za preukázané, že žalobcovi nevznikol nárok na starobný dôchodok od dovŕšenia veku 57 rokov. Námietku nesprávneho právneho posúdenia veci žalovaným tak krajský súd považoval za nedôvodnú.

5. Vo vzťahu k námietke žalobcu, že ust. § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., resp. spôsob jeho uplatňovania v praxi žalovaného sú diskriminačné vo vzťahu k zamestnancom, ktorých zamestnanie zaradené v I. kategórii funkcií sa skončilo pred 31.12.1999, krajský súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9So/143/2011 zo dňa 26.09.2012, podľa znenia ktorého: „Podmienka trvania určeného zamestnania do 31.12.1999 platí pre všetkých zamestnancov (poistencov), preto ju nemožno považovať za diskriminačnú ani vo vzťahu k navrhovateľovi, lebo sa s ním nezaobchádzalo inak ako s inými žiadateľmi o dávku, ktorí sa ocitli v podobnej situácii.“ Krajský súd konštatoval, že námietku diskriminácie nebolo možné akceptovať ani z dôvodu, že žalobca nepreukázal, že by vo vecne totožných prípadoch žalovaný alebo príslušné prvostupňové orgány Sociálnej poisťovne rozhodli inak. Krajský súd za zjavne neopodstatnenú považoval aj námietku žalobcu týkajúcu sa výkladu § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., v ktorej súvislosti žalobca poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR 9So/146/2016 v súvislosti s gramatickým výkladom ust. § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb.

6. Ďalej krajský súd poukazom na to, že medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že žalobca vykonával od 01.07.1979 do 07.12.1990 zamestnanie v zvlášť zvýhodnenej funkcii (I.AA kategórii, § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb.); v administratívnom spise predloženom Sociálnou poisťovňou sa nachádza potvrdenie Rudných baní, š.p., Banská Bystrica z 05.01.2011, ktorým žalobcovi na jeho žiadosť potvrdil, že žalobca pracoval v štátnom podniku Rudné bane Banská Bystrica, závod Banská Štiavnica od 01.07.1979 do 07.12.1990 v I.AA kategórii, ktoré skutočnosti vyplývajú aj z osobného listu dôchodkového zabezpečenia žalobcu, ako aj z evidenčných listov z dôchodkového zabezpečenia, ktoré sa nachádzajú v administratívnom spise uviedol, že pre nárok na starobný dôchodok mu bola

zhodnotená doba tohto zamestnania od 01.07.1979 do 02.10.1979 a od 01.10.1981 do 07.12.1990, t.j. 9 rokov a 164 dní v zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórii, doba základnej vojenskej služby od 03.10.1979 do 30.09.1981 mu bola zhodnotená v I. pracovnej kategórii, t.j. 1 rok a 364 dní. Žalovaný tak správne uzavrel, že žalobca získal len 9 rokov a 164 dní zamestnania v zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórii a nárok na starobný dôchodok mu preto nevznikol dovŕšením 57 roku veku v súlade s ust. § 174 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb., podľa ktorého občan, ktorý vykonával pred 01.01.2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie má po 31.12.1999 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol aspoň 57 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 13 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/, prípadne 9,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 19 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/ alebo 19 rokov v službe I. kategórie funkcií. Ďalej krajský súd konštatoval, že žalobca síce dosiahol 57 rokov veku a celkovú dobu zamestnania 25 rokov, avšak zjavne nedosiahol 13 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb., pretože v tomto zamestnaní dosiahol 9 rokov a 164 dní. Krajský súd mal za to, že v danej veci bolo preukázané, že žalobca nedosiahol ani celkovo 19 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/ alebo 19 rokov v službe I. kategórie funkcií, resp. to ani netvrdil, a súčasne nedosiahol vek 62 rokov a 76 dní zakladajúci vznik nároku na starobný dôchodok podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Krajský súd z uvedených dôvodov dospel k záveru, že žalobná námietka nesprávneho právneho posúdenia veci nebola dôvodná.

7. Krajský súd sa stotožnil s konštatáciou žalovaného, že dobu základnej vojenskej služby je možné ako náhradnú dobu zhodnotiť len v I. pracovnej kategórii, nakoľko žiadne ustanovenie zákona č. 100/1988 Zb. (§ 6 ods. 2) alebo zákona č. 121/1975 Zb. účinného v čase výkonu základnej vojenskej služby žalobcom (§ 11, § 12), nezakladá právo žalobcu na započítanie doby výkonu základnej vojenskej služby do zamestnania zvlášť zvýhodnenej kategórie. K uvedenému krajský súd uviedol, že počas výkonu základnej vojenskej služby nebol žalobca vystavený nepriaznivým vplyvom na organizmu tak, ako v hlbinných baniach, na základe čoho je logické, že trvanie základnej vojenskej služby nemôže byť započítané ako výkon funkcie v zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórii funkcií vykonávaných so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach. Zákonná branná povinnosť, ktorej bol žalobca nútený sa podriaďovať pod hrozbou trestu na tomto závere podľa na vec sa vzťahujúcej právnej úpravy nič nemení. K námietke žalobcu, že vynechanie započítania služby v armáde počas výkonu základnej vojenskej služby podľa § 6 ods. 2 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb. sa vymyká z cieľa tejto úpravy, ktorým bolo zachovanie výhod dôchodkového zabezpečenia najťažšie pracujúcim aj v prípade náhradných dôb, krajský súd uviedol, že táto námietka žalobcu je zjavne rozporná so znením označeného nariadenia vlády, účel ktorého je determinovaný práve jeho právnym obsahom. Pokiaľ žalobca namietal vnútorný konflikt účelu nariadenia s jeho obsahom, podstatu tohto konfliktu, okrem vyjadrenia jeho názorov a príkladov bližšie nezrejmil. Správne mu síce nebolo preto zrejmé aký, konkrétny vzťah alebo dopad mala mať táto námietka na zákonnosť napadnutého rozhodnutia, dajúc do pozornosti ust. § 7 písm. c/ SSP, podľa ktorého správne súdy nepreskúmajú všeobecne záväzné právne predpisy. Krajský súd tiež poukázal na to, že ani v prípade započítania doby základnej vojenskej služby žalobcu do zamestnania podľa § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. by neboli splnené všetky zákonné podmienky na priznanie nároku na starobný dôchodok žalobcu v 57-mich rokoch veku žalobcu, nakoľko podľa § 174 ods. 1 písm. b/ sa vyžaduje najmenej 13 rokov takého zamestnania (nie 9,5 roka nakoľko žalobca sa nedomáhal nároku z dôvodu zamestnania v uránových baniach), ktoré by žalobca nedosiahol. Dosiahol by dĺžku zamestnania 9 rokov a 164 dní a dobu základnej vojenskej služby od 03.10.1979 do 30.09.1981, t.j. 1 rok a 364 dní, teda spolu 11 rokov a 163 dní.

8. Za dôvodnú nepovažoval krajský súd ani námietku žalobcu, že konajúce orgány vec vyhodnotili jednoduchým konštatovaním, že musia rešpektovať znenie zákona, čo však mali aj bližšie odôvodniť v súlade s § 47 ods. 3 Správneho poriadku. K uvedenej námietke krajský súd konštatoval, že podľa § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. na konanie vo veciach sociálneho poistenia sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, preto prvostupňové, ako aj napadnuté rozhodnutie nepodliehalo kritériám na obsah odôvodnenia podľa § 47 ods. 3 Správneho poriadku (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov). Poukazom na obsah právnej normy ust. § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. krajský súd konštatoval, že zákonné požiadavky oboch rozhodnutí konajúcich orgánov Sociálnej

poisťovne spĺňajú. Krajský súd ďalej uviedol, že vzhľadom na to, že žalobca neuviedol, s ktorými podstatnými skutočnosťami alebo okolnosťami veci, námietkami alebo skutočnosťami zistenými v konaní sa Sociálna poisťovňa, ústredie a žalovaný nevysporiadali, pričom správny súd to nemohol urobiť zaňho, nemožno sa ani z tohto dôvodu dopracovať k záveru spočívajúcemu v nezákonnosti napadnutého rozhodnutia. Žalobca neuviedol ani či a ako ním tvrdený chýbajúci obsah odôvodnenia mal za následok nezákonnosť napadnutého rozhodnutia a prečo. Poukazom na to, že prvostupňový orgán vydal rozhodnutie, ktorým žiadosť o priznanie starobného dôchodku zamietol s dostačujúcim a zrozumiteľným odôvodnením, preto nebolo možné žiadosti žalobcu vyhovieť, ako aj, že prvostupňové rozhodnutie a napadnuté rozhodnutie obsahujú v odôvodnení skutočnosti, na základe ktorých bolo rozhodnuté aj úvahu, ktorou boli zhromaždené podklady vyhodnotené, krajský súd uviedol, že nepreskúmateľnosťou rozhodnutia pre nedostatok dôvodov trpí také rozhodnutie, ktoré nemá odôvodnenie vôbec alebo chýbajú skutkové, resp. právne dôvody, o ktoré sa rozhodnutie opiera alebo sú tieto dôvody chybné, pôjde o prípady, ak je rozhodnutie založené na skutočnostiach, ktoré neboli v konaní zisťované, alebo skutočnosti boli zistené z dôkazov a ďalších podkladov získaných v rozpore so zákonom alebo nie je zrejmé, či bolo vôbec dokazovanie alebo zhromažďovanie iných podkladov vykonané, nedostatok dôvodov môže spôsobiť aj absencia právnych záverov vyplývajúcich z rozhodujúcich skutkových okolností alebo ich nejednoznačnosť. Krajský súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie resp. jeho odôvodnenie takýmito chybami netrpí, poukazom na to, že nestotožnenie sa žalobcu s právnou argumentáciou žalovaného, resp. s jeho právnym posúdením založeným na odlišných názoroch, si nemožno zamieňať s nezrozumiteľnosťou alebo nedostatkom dôvodov.

9. Vo vzťahu k návrhu žalobcu na prerušenie konania podľa § 100 ods. 1 písm. b/ SSP a podať návrh Ústavnému súdu Slovenskej republiky na začatie konania o súlade § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., ako aj ust. § 5 a § 6 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb. s Ústavou Slovenskej republiky, krajský súd citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 100 ods. 1 písm. b/ SSP konštatoval, že povinnosťou správneho súdu podľa § 100 ods. 1 písm. b/ SSP podať ústavnému súdu návrh na začatie konania podľa osobitného predpisu nemožno vykladať absolútne, t.j. že má vždy a za akýchkoľvek okolností, na návrh účastníka konania, z ktorého vyplýva jeho názor svedčiaci protiústavnosti zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu, resp. ich časti, povinnosť taký návrh ústavnému súdu podať. Predpokladom podania návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov je predovšetkým skutočnosť, že správny súd dospeje k záveru zakladajúcim dôvodom na podanie takého návrhu a tiež skutočnosť, že vyriešenie spornej otázky súladnosti právnych predpisov je pre rozhodnutie o správnej žalobe relevantné. Správny súd zamietol návrh na prerušenie konania z dôvodu, že nedospel k záveru, že navrhované ust. § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a § 5 a § 6 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb. sú v rozpore s ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, resp. s medzinárodným zmluvami podľa čl. 125 Ústavy SR. K tomuto záveru správny súd dospel z rovnakých dôvodov ako v prípade preskúmania zákonnosti napadnutého rozhodnutia, kde nezákonnosť nezistil. Správna žaloba právnu argumentáciu nerozlišuje vo vzťahu k tomu, či ide o preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia alebo o návrh na prerušenie konania. Dôvody, pre ktoré správny súd nevezhladol dôvody na podanie návrhu na konanie o súlade právnych predpisov, krajský súd uviedol v bodoch č. 25 až 29 napadnutého rozsudku. V závere k uvedenému krajský súd uviedol, že dôvody na nepodanie návrhu na konanie o súlade právnych predpisov v podstate spočívajú v tom, že právne otázky, ktoré mal žalobca za sporné, už boli vyriešené ustálenou rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu SR a to ústavne konformným spôsobom, čo je zrejmé z obsahu niektorých rozsudkov, na ktoré sa odkazuje (tieto sa vysporiadali aj s namietanou otázkou ne/diskriminácie). K dôvodom namietaného porušenia čl. 1, čl. 12 ods. 1, 2, čl. 13 ods. 4 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky sa žalobca obmedzil len na prezentovanie vlastných názorov, resp. všeobecne formulovanú kritiku právnej úpravy a príklady, bez vyjadrenia konkrétnych záverov (ústavnoprávnych aspektov) čo to znamená vo vzťahu k ústavnosti uplatnenej právnej úpravy. Správny súd dôvod na podanie návrhu na konanie o súlade ust. § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a § 5 a § 6 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb. nezistil, a preto návrh na prerušenie konania zamietol. Na podporu svojich záverov krajský súd dal do pozornosti uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 668/2014-15 z 12.11.2014, kde ústavný súd poukázal na to, že v dôsledku zmeny spoločensko-politických a ekonomických pomerov zákonom č. 235/1992

Zb. o zrušení pracovných kategórií a o niektorých ďalších zmenách v sociálnom zabezpečení účinným od 01.06.1992, ktorým sa zmenil zákon č. 100/1988 Zb., bolo zaradovanie zamestnaní do pracovných kategórií zrušené počnúc od 01.01.1993, t.j. s tým, že počnúc týmto dňom nebude možné zaradovať zamestnania do preferovaných kategórií. Napriek uvedenému zákonodarca ďalšími zmenami zákona č. 100/1988 Zb. predlžoval možnosť zaradovania zamestnaní do pracovných kategórií, a to až do 31.12.1999. Ďalej ústavný súd poukázal na to, že história a dôvody vzniku zaradovania do pracovných kategórií a dôvodnosť zrušenia takéhoto zaradovania zamestnaní v podmienkach trhovej ekonomiky v spojení so zmenami v systéme dôchodkového zabezpečenia boli podrobne ozrejmene v dôvodovej správe k zákonu č. 235/1992 Zb., ktorú citoval. Táto citovaná dôvodová správa mimo iného hovorí to, že je pripravovaná a postupne realizovaná nová koncepcia sociálneho poistenia zodpovedajúca potrebám a možnostiam zabezpečenia občanov v trhovej ekonomike, ktorá počíta s jednotnou základnou sústavou povinného sociálneho poistenia pre všetkých občanov s jasnými pravidlami financovania a s nárokmi priamo odvodenými od platených príspevkov. Systém preferovaných pracovných kategórií, ktorý je súčasťou štátneho sociálneho poistenia financovaného zo štátneho rozpočtu nie je možné v novej poisťovacej sústave neštátneho (ale štátom garantovaného poistenia) a v trhových podmienkach zachovať. Podľa citovanej dôvodovej správy sú pracovné kategórie z koncepcného hľadiska pre novú sústavu sociálneho poistenia neprijateľné z dôvodu podstaty ekonomickej transformácie (neexistuje podriadenosť hospodárskych subjektov vláde, pre nezávislé hospodárske subjekty systém preferovaných pracovných kategórií neplatí už dnes) ako aj preto, že v trhovej ekonomike podstatu problému (obmedzovanie rizikových prác, prípadne úplatu za ich výkon a ochranu zdravia pracovníkov) riešia sami zamestnávateľia v súlade so zákonmi. Pracovné kategórie sú podľa označeným uznesením citovanej dôvodovej správy neprijateľné aj z toho dôvodu, že pre časť zabezpečených osôb zaisťujú vyššie nároky, na ktorých sa zamestnávateľia, u ktorých sa rizikové práce vykonávajú, ani pracovníci, ktorí tieto práce vykonávajú, priamo vo zvýšenej miere finančne nepodieľajú. Ústavný súd vzhľadom na zákonnú úpravu a historické súvislosti jej vzniku a zmien, ústavnú udržateľnosť záverov Najvyššieho súdu SR týkajúcich sa (ne)zaradenia sťažovateľa do zvýhodnenej pracovnej kategórie, pri posudzovaní sťažnosti v intenciách základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy SR, sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Z uvedeného uznesenia Ústavného súdu SR krajský súd vyvodil záver, že právo na priznanie výhod „bývalým, resp. zrušeným“ preferovaným zamestnaniám I. a II. kategórie funkcií zaradeným v rezortných zoznamoch nemožno vykladať extenzívne ako univerzálne alebo absolútne, vzťahujúce sa na všetky skupiny takýchto zamestnancov. Doplnil, že naopak neskôršie zachovanie výhod z nich plynúcich sa po ich zrušení týka len tých zamestnancov alebo skupín zamestnancov vykonávajúcich tieto zamestnania alebo funkcie, na ktorých sa vzťahuje výnimka v zmysle § 174 ods. 1, 2 zákona č. 100/1988 Zb., ktorá je zvýraznená aj v ust. § 14 ods. 1 cit. zákona, teda ide o výnimku z pravidla, ktorú nemožno vzťahovať na všetky eventuality, ktoré v súvislosti s vykonávaním preferovaných zamestnaní v I. alebo II. kategórii funkcií vznikli, ale len na tie prípady, s ktorými takýto následok spájajú príslušné právne normy (najmä § 174 zákona č. 100/1988 Zb.).

10. Správny súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia žalovaného a predchádzajúceho rozhodnutia prvostupňového orgánu verejnej správy, ako aj ich postupu dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia sú v súlade so zákonom, a preto žalobu ako nedôvodnú s poukazom na § 190 SSP zamietol. Správny súd súčasne dospel k záveru, že v predmetnom konaní nenastal dôvod pre prerušenie konania podľa § 100 ods. 1 písm. b/ SSP, pretože nezistil splnenie podmienok na začatie konania o súlade právnych predpisov, a preto považoval návrh žalobcu na prerušenie konania za neopodstatnený a zamietol ho.

11. O náhrade trov konania rozhodol správny súd podľa § 167 ods. 1 SSP (a contrario), podľa ktorého správny súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech. Keďže žalobca v konaní nebol úspešný, správny súd mu náhradu trov konania nepriznal.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu proti rozsudku krajského súdu

12. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP). Navrhoval, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 20Sa/11/2018-24 zo dňa 6. novembra 2018 zmenil podľa § 462 ods. 2 SSP a zrušil rozhodnutie Sociálnej poisťovni - ústredie č. XXX XXX XXXX X z 8.1.2018 o zamietnutí žiadosti o starobný dôchodok a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

12.1. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca v úvode namietal, že krajský súd vychádzal z nesprávneho východiska (bod 29 odôvodnenia napadnutého rozsudku), keď uviedol, že žalobca sa nedomáhal nároku z dôvodu zamestnania v uránovej bani, ale práve naopak žalobca sa žalobou domáhal priznania starobného dôchodku práve z toho dôvodu, že pracoval v rudnej bani postavenej na úroveň uránovej bani. Žalobca tvrdil, že krajský súd vychádzal nesprávne z nesprávneho vyjadrenia zástupcu žalovanej na pojednávaní súdu, pričom medzi sporovými stranami v konaní tieto skutočnosti neboli sporné, čo potvrdzuje aj posledný odsek na strane 2 prvostupňového rozhodnutia správneho orgánu zo dňa 8. 1. 2018, v ktorom je výslovne uvedené, že žalobca získal 9 rokov a 164 dní zamestnania ako zamestnanie v uránových baniach a takisto v druhostupňovom rozhodnutí správneho orgánu na strane 4 predposlednom odseku v poslednej vete je uvedené, že zamestnanie žalobcu v uránových baniach skončilo 7. decembra 1990 a až na pojednávaní krajského súdu zástupkyňa žalovaného zmätočne uviedla, že žalobca sa nedomáhal dôchodku z dôvodu práce v uránovej bani. Žalobca namietal, že práve z toho jej nesprávneho vyjadrenia potom súd vychádzal, ale je to v rozpore s obsahom spisu a táto nesprávna úvaha súdu mohla mať vplyv na jeho ďalšie právne posúdenie žalobných námietok týkajúcich sa výkladu § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb.

12.2. Žalobca zdôraznil, že ustanovenie § 5 a § 6 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. majú v konaní ten význam, že v prípade započítania doby výkonu základnej vojenskej služby (ZVS) do výkonu prác za rovnakých podmienok, za aký je hodnotená doba práce, ktorými je doba výkonu ZVS obklopená, prekročí celková doba zamestnania žalobcu požadovanú hranicu 10 rokov a splní podmienky nároku na starobný dôchodok. Žalobca považoval za nesprávne právne posúdenie vecí krajským súdom, keď krajský súd ustálil záver, že doba výkonu ZVS sa nezapočítava do zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórie, čo je doba zamestnania v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach v podmienkach ionizujúceho žiarenia, ale len do kategórie I., hoci doba výkonu ZVS je obklopená takouto prácou. Žalobca trval na tom, že spôsob započítania náhradnej doby je výslovne upravený v predmetných právnych normách, zdôrazniac, že sa v nich nikdy nespomína, aký vplyv má na posudzovanie skutočnosť, že práca pred i po výkonne ZVS bola vykonávaná v uránovej bani, resp. v podmienkach ionizujúceho žiarenia. Mal za to, že túto otázku možno vyriešiť len výkladom zmyslu a účelu právnej normy. Vyslovil názor, že výkladom je možné dospieť k záveru, že doba zamestnania v I. pracovnej kategórie v baníctve pod stálym pracoviskom pod zemou v hlbinej bani je postavená na rovnú uránovej bani a v tej súvislosti bolo potrebné hodnotiť dobu výkonu ZVS žalobcu. V danej súvislosti poukázal na rozhodnutie ústavného súdu III. ÚS 341/07.

12.3. Žalobca vytykal krajskému súdu nesprávne právne posúdenie veci aj z dôvodu nesprávneho výkladu ustanovenia § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. Poukázal na to, že najvyšší súd vo viacerých prípadoch skúmal predmetné ustanovenie a vždy deklaroval, že cieľom zákonodarcu nebolo zúžiť okruhu osôb, ktorým zostanú zachované nároky, ale naopak umožniť ďalším osobám, aby získali potrebnú dobu, účelom tohto prechodného ustanovenia teda bolo vymedziť skupinu zamestnancov, ktorým zostanú nároky zachované a postupným predlžovaním doby túto skupinu rozšíriť, zvolené znenie zákona a jeho výklad je však v rozpore z takto deklarovaným účelom zákona. Zdôraznil, že podľa jeho názoru deklarovanému účelu zákona zodpovedá taký výklad, podľa ktorého nárok zostane zachovaný každému, kto získa potrebnú dobu zamestnania najneskôr do určeného dňa, teda v konečnom dôsledku do 31. 12. 1999, opätovne dajúc do pozornosti nález Ústavného súdu SR III. ÚS 341 /07. Žalobca namietal správnosť argumentácie krajského súdu uvedenú v bode 29 napadnutého rozsudku. Vyslovil názor, že doslovný výklad je nesprávny, a teda nezákonný a správny a zákonný je výklad teologicky, podľa ktorého má byť výsledok konania opačný (žaloba nemala byť zamietnutá, ale napadnuté rozhodnutie správneho orgánu má byť zrušené).

12.4. Ďalej žalobca uviedol, že pokiaľ krajský súd poukazuje na ust. § 7 písm. c/ SSP, v žalobe od súdu

žiadal preskúmať rozhodnutie správneho orgánu a žiadal od súdu, aby použil iný výklad právnej normy, pričom krajský súd však zotrval na tradičnom doslovnom výklade a navyše aj deformoval medzi sporovými stranami nesporné skutkové závery o výkone práce žalobcu v uránovej bani, čím v konečnom dôsledku krajský súd rozhodol v rozpore s hmotným právom. Žalobca trval na tom, že výklad, ktorý je v súlade s článkom 152 ods. 4 ústavy SR, je výklad, ktorý predíde diskriminácii žalobcu ako príslušníka skupiny zamestnancov, ktorí sú tradičným doslovným výkladom právnych noriem znevýhodnení oproti inej skupine. Vytýkal krajskému súdu, že pokiaľ dospel k záveru, že takýto výklad nie je možný, mal sa dôsledne zaoberať návrhom na prerušenie konania podľa § 100 ods. 1 písm. b/ SSP. Žalobca navrhoval, aby aj v tomto štádiu súd posúdil súlad ustanovení §§ 5 a 6 nariadenia vlády č. 117/1980 Zb. a § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. s ústavou. Trval na argumentácii, a/ že každý zamestnanec v rovnakom postavení ako žalobca je vystavený tým istým vplyvom na svoje zdravie, a teda rovnakým negatívnym dôsledkom a nezáleží na tom, či týmto vplyvom bol vystavený v rokoch 1991 až 1999 alebo v rokoch 1985 až 1994 alebo v rokoch 1981 až 1990; b/ vo všetkých uvedených obdobiach, resp. v relevantnom období, dotknutom ustanovením § 174 ods. 2 zákona č. 100/1980 Zb. k (31. 12. 1993, k 31. 12. 1994 atď. až k 31. 12. 1999) sa v hlbinných baniach všeobecne a aj bani, kde pracoval žalobca používal rovnaký technologický postup, rovnaké stroje, nástroje atď., jednoducho práca bola úplne rovnaká; c/ zavedenie administratívneho kritéria ustanovením akéhokoľvek dátumu, ku ktorom malo vybrané zamestnanie trvať, je v rozpore so skutočnosťami pod a/ a b/, v súlade s nimi bolo stanovenie dátumu, do ktorého by sa zamestnanie, resp. jeho výkon posudzovalo; d/ pre banu všeobecne boli zo strany štátu prijaté osobitné opatrenia ako napríklad uznesenie vlády č. 440/1990 o schválení útlmového programu, ktoré znamenalo radikálny zásah do tejto oblasti, došlo k rýchlemu úbytku pracovných miest v baníctve, k zániku odborného školstva a úpadku celých regiónov, poukazom na oficiálne štatistické výkazy štátnej banskej správy; e/ novelizácie zákona, ktoré posúvali rozhodujúci dátum z 31. 12. 1992 v postupne až na 31. 12. 1999 popierajú deklarovaný účel a to umožnenie splnenia podmienok ďalšej skupine zamestnancov, takéto posúvanie dátumu podmieňujúceho vznik nároku je v rozpore s princípom právnej istoty.

12.5. Žalobca zdôraznil, že z uvedených hľadísk sa vecou doposiaľ nezaoberal ani Najvyšší súd SR a ani Ústavný súd SR. Uviedol, že ani v rozsudku citované rozhodnutie I. ÚS 668/2014, ktoré riešilo celkom odlišnú situáciu - ochrana iného ústavného práva, ktorej sa domáhala samostatne zárobkovo činná osoba a nie zamestnanec, pričom v napadnutom rozsudku krajský súd z neho čerpal len citáciu z dôvodovej správy, ktorá sa odvoláva na zmenu koncepcie sociálneho poistenia vzhľadom na zmenu spoločensko-ekonomické situácie a prechod na trhovú ekonomiku. Ďalej žalobca uviedol, že práve táto koncepčná zmena vyžaduje dôkladnú úpravu prechodného obdobia a nejde o to zabezpečiť všetkým univerzálne, či absolútne rovnaké práva, ale súčasne treba dbať, aby všetci v rovnakej situácii mali rovnaké práva, teda treba sa vyhnúť neodôvodneným rozdielom, či diskriminácii.

12.6. Žalobca záverom vyslovil názor, že je možné s prihliadnutím na uvedené fakty, argumenty, príklady a stanoviska výkladom § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a § 5 a § 6 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. s prihliadnutím na celý právny poriadok a jeho historický vývoj, dospieť k záveru, že napadnuté rozhodnutie je nesprávne.

III.

Vyjadrenie žalovaného správneho orgánu ku kasačnej sťažnosti žalobcu

13. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila podaním z 17.1.2019. Nesúhlasila s dôvodmi žalobcu, ktorými namietal nezákonnosť napadnutého rozsudku krajského súdu. Žalovaná navrhovala, aby najvyšší súd kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

13.1. V dôvodoch vyjadrenia žalovaná zdôraznila, že sa v celom rozsahu pridrižiava svojich tvrdení uvedených vo vyjadrení k žalobe zo dňa 21. augusta 2018, v ktorom sú uvedené dôvody, pre ktoré bola žalobcovi zamietnutá žiadosť o priznanie starobného dôchodku. Žalovaná tiež zdôraznila, že trvá na vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 08. januára 2018 a rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 23. apríla 2018.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), v rozsahu námietok žalobcu uvedených v kasačnej sťažnosti, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná.

15. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 20Sa/11/2018-24 zo dňa 6. novembra 2018, ktorým krajský súd podľa § 190 SSP zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. 601 026 6108 0 zo dňa 23. apríla 2018, žiadajúc jeho zrušenie a vrátenie veci na ďalšie konanie. Krajský súd súčasne zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania podľa § 100 ods. 1 písm. b/ SSP a podať návrh Ústavnému súdu Slovenskej republiky na začatie konania o súlade § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a ust. § 5 a § 6 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb. s Ústavou Slovenskej republiky.

16. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich najvyšší súd neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

17. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 23. apríla 2018, ktorým podľa § 2018 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovni, ústredie č. XXX XXX XXXX X z 08.01.2018. Sociálna poisťovňa, ústredie uvedeným rozhodnutím žiadosť žalobcu o priznanie starobného dôchodku zamietla podľa § 65 a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov v spojení s § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov.

18. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverenú právomoc a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

19. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie

si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

20. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite postupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, vykonal náležite v zmysle platnej právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 100/1988 Zb. a v spojení s právnou úpravou ustanovenou v nariadení vlády ČSSR č. 117/1988 Zb., v súlade s Ústavou Slovenskej republiky postupom podľa Správneho súdneho poriadku a svoju právnu úvahu, na základe ktorej ustálil svoj právny záver, aj náležite odôvodnil.

21. Najvyšší súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii zákonnej úpravy uvedených právnych predpisov postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k zhodnému záveru ako krajský súd o nedôvodnosti žaloby. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti žalobcu vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalobcu uvedenými v kasačnej sťažnosti a s prihliadnutím na § 461 SSP dospel k záveru, že v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. Kasačný súd na zdôraznenie správnosti a zákonnosti rozsudku správneho súdu uvádza nasledovné.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

22. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaná, demokratický a právny štát.

23. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

24. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

25. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne

záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

26. V danej súvislosti kasačný súd dáva tiež do pozornosti rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 341/07, v ktorom ústavný súd uvádza: „Ústavný súd SR už v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, že nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne treba vychádzať najprv z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvoľe (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona“.

27. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť zásadným námietkam sťažovateľa - žalobcu, ktorými namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods. 1 písm. g / SSP. Výtýkal správne mu súdu, že vychádzal z nesprávneho východiska, že žalobca sa nedomáhal nároku z dôvodu zamestnania v uránovej bani, pričom práve naopak žalobca sa žalobou domáhal priznania starobného dôchodku práve z toho dôvodu, že pracoval v rudnej bani postavenej na úroveň uránovej bani, a na základe uvedeného správny súd vykonal nesprávny výklad právnej úpravy ustanovenej v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a § 5 a § 6 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. Podľa názoru žalobcu výkladom uvedenej právnej úpravy v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy s prihliadnutím na ním uvádzané fakty, argumenty, príklady a stanoviska a s prihliadnutím na celý právny poriadok a jeho historický vývoj je možné dospieť k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovanej je nesprávne. Výtýkal krajskému súdu, že pokiaľ dospel k záveru, že takýto výklad nie je možný, mal sa dôsledne zaoberať návrhom na prerušenie konania podľa § 100 ods. 1 písm. b/ SSP, navrhujúc, aby aj v tomto štádiu súd posúdil súlad ustanovení §§ 5 a 6 nariadenia vlády č. 117/1980 Zb. a § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. s ústavou.

28. Skutkové zistenia vyplývajúce zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril dávkový spis žalovanej potvrdzujú, že žalobca požiadal o starobný dôchodok žiadosťou u Sociálnej poisťovni od 1.11.2017. Sporným medzi účastníkmi ostalo posúdenie nároku na starobný dôchodok žalobcu podľa § 174 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., keď žalobca podľa potvrdenia Rudných baní, š.p., Banská

Bystrica, vykonával od 01.07.1979 do 07.12.1990 zamestnanie v I.AA kategórii, ktorá doba tohto zamestnania pre nárok na starobný dôchodok mu bola zhodnotená od 01.07.1979 do 02.10.1979 a od 01.10.1981 do 07.12.1990 v I.AA kategórii, t.j. 9 rokov a 164 dní a doba základnej vojenskej služby od 03.10.1979 do 30.09.1981 v I.A pracovnej kategórii, t.j. 1 rok a 364 dní.

29. Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia, konanie vo veciach sociálneho poistenia a konanie vo veciach vymáhania pohľadávok (§ 1 ods. 1).

30. Zákonodarca v prechodnom ustanovení § 255 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. za obdobie dôchodkového poistenia považuje aj zamestnanie a náhradnú dobu získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak. Právnu úpravou ustanovujúcou nároky sociálneho zabezpečenia v starobe bol zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Na hodnotenie náhradnej doby ako obdobia dôchodkového poistenia od 1. augusta 2006 sa nevyžaduje splnenie podmienky získania najmenej jedného roka zamestnania. V právnej norme ustanovenej v § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zákonodarca stanoví, že nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa zachovávajú. Zaradenie zamestnaní podľa druhu vykonávaných prác zákonodarca ustanovil v § 14 ods. 1, 2 zákona č. 100/1988 Zb. Uvedená právna úprava umožňovala zamestnancovi skorší odchod do starobného dôchodku v zmysle právnej úpravy ustanovenej v právnej norme § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. V zmysle § 21 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach (§ 14 ods. 2 písm. a/) alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach.

31. V desiatej časti zákona č. 100/1988 Zb. upravujúcej prechodné a záverečné ustanovenia v druhej hlave ustanovujúcej úpravu nárokov z I. a II. pracovnej kategórie a z I. a II. kategórie funkcií po 31. decembri 1999 zákonodarca, sledujúc cieľ odstrániť tvrdosť zákona voči zamestnancom pracujúcich vo zvýhodnených zamestnaniach, v právnej úprave ustanovenej v § 174 ods. 1, 2, stanoví podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok občanom vykonávajúcich zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií.

32. Podľa § 174 ods. 1, ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. občan, ktorý vykonával pred 1. januárom 2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31. decembri 1999 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň a/ 56 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 14 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 9,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 19 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 19 rokov v službe I. kategórie funkcií, b/ 57 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 13 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 9 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 18 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 18 rokov v službe I. kategórie funkcií, c/ 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 12 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a) prípadne 8 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 16 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 16 rokov v službe I. kategórie funkcií alebo 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií, alebo d/ 59 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 11 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 7,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až l) alebo 15 rokov v službe I. alebo II. kategórie funkcií.

Podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb.

33. Nariadenie vlády Československej socialistickej republiky č.117/1988 Zb. zo 17. júna 1988 o zaradovaní zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie na účely dôchodkového zabezpečenia bolo vykonávacím predpisom zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení na základe zákonného zmocnenia podľa § 17 ods. 1 a § 18 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb.

34. Zákonodarca v právnej úprave ustanovenej v § 5 ods. 1 uvedeného nariadenia taxatívnym spôsobom vymenúva doby, ktoré sa započítavajú ako doba zamestnania I. (II.) pracovnej kategórie, ak sú obklopené touto dobou. V právnej norme § 6 ods. 1 uvedeného nariadenia vlády ČSSR zákonodarca taxatívne určuje doby, ktoré sa započítavajú ako doba zamestnania I. pracovnej kategórie v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach, ak sú obklopené touto dobou tak, že sa započítavajú doby uvedené v § 5 ods. 1 písm. a) až f) a doby týchto prekážok v práci na strane pracovníka z dôvodu všeobecného záujmu. V zmysle § 6 ods. 2 tohto nariadenia vlády ČSSR ostatné doby uvedené v § 5 ods. 1 sa započítavajú, ak sú obklopené dobou zamestnania I. pracovnej kategórie v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach, ako doby ostatných zamestnaní v baníctve vykonávaných pod zemou v hlbinných baniach, inak ako doby zamestnania (náhradné doby), ktoré týmto dobám predchádzajú alebo na ne nadväzujú.

35. Vychádzajúc z citovanej právnej úpravy zákona o sociálnom poistení v spojení s právnou úpravou zákona o sociálnom zabezpečení a skutkových zistení daného prípadu, kasačný súd dospel k záveru, že Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch v preskúvaných rozhodnutiach a následne správny súd v rozsudku, napadnutého kasačnou sťažnosťou žalobcu, správne konštatovali, že žalobca nesplnil podmienky podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. a nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 55 rokov veku mu nevznikol, keďže žalobca nezískal najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. alebo najmenej 10 rokov v takomto zamestnaní v uránových baniach, ako aj, že nesplnil zákonné podmienky nároku na starobný dôchodok ani podľa § 174 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., nakoľko žalobca získal v I.AA kategórii len 9 rokov a 164 dní zamestnania, a preto mu nárok na starobný dôchodok nevznikol dovŕšením 57 roku veku, vychádzajúc z potvrdenia Rudných baní, š.p., Banská Bystrica potvrdzujúceho, že žalobca, vykonával od 01.07.1979 do 07.12.1990 zamestnanie v I.AA kategórii, z ktorých dôvodov mu bolo zhodnotené pre nárok na starobný dôchodok doba tohto zamestnania od 01.07.1979 do 02.10.1979 a od 01.10.1981 do 07.12.1990 v I.AA kategórii, t.j. 9 rokov a 164 dní a doba základnej vojenskej služby od 03.10.1979 do 30.09.1981 v I.A pracovnej kategórii, t.j. 1 rok a 364 dní. Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch, ako aj správny súd správne a v súlade so zákonom konštatovali, že žalobcovi nevznikol nárok na starobný dôchodok ani v zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 65 ods. 1, ods. 2 a § 65a zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, keď žalobca nedovŕšil dôchodkový vek.

36. Vzhľadom k uvedenému vyššie kasačný súd vyhodnotil námietku žalobcu, ktorou v kasačnej sťažnosti namietal nesprávne právne posúdenie veci žalovanou, ako aj správnym súdom za nedôvodnú.

37. Kasačný súd považoval za nedôvodnú aj námietku žalobcu, ktorou namietal, že krajský súd vychádzal z nesprávneho východiska, že žalobca sa nedomáhal nároku z dôvodu zamestnania v uránovej bani, pričom práve naopak žalobca sa žalobou domáhal priznania starobného dôchodku práve z toho dôvodu, že pracoval v rudnej bani postavenej na úroveň uránovej bani, a preto správny súd vykonal nesprávny výklad právnej úpravy ustanovenej v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a § 5 a § 6 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. Z potvrdenia Rudných baní, š.p. Banská Bystrica z 5.1.2011 je zrejmé, že žalobca pracoval v tomto štátnom podniku od 1.7.1979 do 7.12.1990. Pre posúdenie nároku na starobný dôchodok žalobcu je právne bezvýznamná konštatácia správneho súdu, namietaná žalobcom, keďže žalobca nesplnil zákonnú podmienku ustanovenú v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., pretože zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie vykonával len do 7. decembra 1990, a preto pokiaľ zamestnanie žalobcu netrvalo do zákonom predpokladanej doby, t.j. k 31.12.1999, mu nárok na starobný dôchodok v zmysle § 174 zákona č. 100/1988 Zb. nevznikol.

38. Najvyšší súd nemohol súhlasiť ani s argumentáciou žalobcu, že žalovaná, ako aj správny súd vykonali výklad právnej normy ustanovenej v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a v § 5 a § 6

nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. v rozpore s čl. 152 ods. 4 ústavy. Kasačný súd, vychádzajúc z nálezu ústavného súdu citovaného vyššie, k tvrdeniu žalobcu konštatuje. Vykonaním gramatického výkladu sledujúc účel predmetnej právnej úpravy podmienok vzniku nároku na starobný dôchodok, nemožno dospieť k inému záveru, aký ustálil krajský súd. V danej súvislosti kasačný súd opätovne upriamuje pozornosť na to, že Ústavný súd SR už v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, že nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne treba vychádzať najprv z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. V kontexte záverov ústavného súdu vyššie uvedených kasačný súd nepovažuje znenie ust. § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. za nejasné resp. nezrozumiteľné, práve naopak jeho interpretácia založená na doslovnom výklade (jazykovo - gramatickom) je priam žiaduca, keďže základnou metódou výkladu a uplatnenia všeobecne záväzného právneho predpisu v materiálnom právnom štáte je v prvom rade metóda doslovného výkladu. Právny záver krajského súdu o zákonnosti preskúmaného rozhodnutia žalovanej aj v kontexte uvedeného bol preto správny. S poukazom na uvedené vyššie bol správny a súladný so zákonom aj výklad správneho súdu právnych noriem ustanovených v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb.. V právnej úprave ustanovenej v týchto právnych normách zákonodarca taxatívnym spôsobom určuje doby, ktoré sa započítavajú ako doba zamestnania I. pracovnej kategórie, ak sú obklopené touto dobou. V danej súvislosti kasačný súd poukazuje na dôvody uvedené v bode 34./ tohto rozhodnutia. Vychádzajúc z gramatického znenia právnej úpravy ustanovenej v uvedených právnych normách je zrejme, že zákonodarca výkon základnej vojenskej služby do započítateľnej doby nezaradil. V danej súvislosti nie je možné prehliadnuť skutočnosť, že nariadenie vlády ČSSR č. 117/1988 Zb. bol zrušený zákonom č. 235/1992 Zb. z 28. apríla 1992 o zrušení pracovných kategórií a o niektorých ďalších zmenách v sociálnom zabezpečení, účinnosťou tohto zákona od 1.6.1992. Zákon č. 100/1988 Zb. bol zrušený zákonom č. 461/2003 Z. z. k 1.1.2004. Vzhľadom k historickému vývoju právnej úpravy sociálneho zabezpečenia fyzických osôb (i v starobe) podmienený ekonomickým a spoločenským vývojom spoločnosti treba prihliadať na účel zákonodarcom sledovaný v čase jej vzniku v slede jej zmien odzrkadľujúci ekonomické a spoločenské zmeny v spoločnosti. Vychádzajúc z uvedeného jednoznačne vyplýva, že tak žalovaná, ako aj správny súd pri aplikácii uvedenej (namietanej) právnej úpravy vykonali gramatický výklad v súzvislosti s metodologickým výkladom predmetných právnych noriem v súlade so zákonom č. 100/1988 Zb. a v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy.

39. Vychádzajúc zo skutkových okolností posudzovaného prípadu, poukazom na právne závery uvedené vyššie, najvyšší súd v danej veci považoval námietky žalobcu uvedené v kasačnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu o nesprávnom právnom posúdení veci krajským súdom podľa § 440 písm. g/ SSP za nedôvodné, ktoré neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu a jeho súladnosť so zákonom. Z uvedených dôvodov kasačný súd nevyhovel kasačnej sťažnosti žalobcu, a preto podľa § 461 SSP kasačnú sťažnosť žalobcu podanú proti napadnutému rozsudku krajského súdu zamietol.

40. Najvyšší súd rovnako ako krajský súd nepovažoval za dôvodné prerušiť konanie podľa § 100 ods. 1 písm. b/ SSP a predložiť vec Ústavnému súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o (ne)súlade

ustanovení §§ 5 a 6 nariadenia vlády č. 117/1980 Zb. a § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. s ústavou. Pri posudzovaní tohto návrhu žalobcu kasačný súd vychádzal z právnych záverov vyslovených ústavným súdom, ako aj najvyšším súdom vo svojej judikatúre, na ktorú už poukázal krajský súd, s ktorým odôvodnením správneho súdu sa kasačný súd plne stotožňuje a súčasne naň poukazuje. Z dôvodov, že žalobné, ako aj kasačné dôvody prezentované žalobcom a podľa neho odôvodňujúce prerušenie konania splývajú, respektíve vychádzajú z toho istého právneho základu, najvyšší súd bez ďalšieho odkazuje na svoje zdôvodnenie uvedené vyššie a návrh žalobcu na prerušenie konania ako nedôvodný zamietol.

41. Neuniklo pozornosti kasačnému súdu, že v obdobnej skutkovo a právnej veci rozhodoval Najvyšší súd SR v odvolacom konaní sp. zn. 9So/14/2018, v ktorom rozhodoval o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sa/21/2016-28 zo 14.12.2017. Krajský súd v Banskej Bystrici týmto rozsudkom rozhodnutie odporkyne z 05.05.2016 v znení rozhodnutia z 25.08.2016 potvrdil a navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal. Napadnutým rozhodnutím v znení jeho zmeny (v dôvodovej časti) odporkyňa Sociálna poisťovňa-ústredie podľa § 65 ods. 1 a 2, § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, §§ 21 ods. 1 a 174 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení a podľa čl. 52 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia zamietla žiadosť navrhovateľa o priznanie starobného dôchodku k 11.12.2015. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 9So/14/2018 z 26. februára 2020 rozhodol tak, že rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sa/21/2016-28 zo dňa 14.12.2017 potvrdil a účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

42. Kasačný súd v zmysle § 464 SSP poukazuje na uvedený rozsudok Najvyššieho súdu a z jeho odôvodnenia uvádza nasledovné:

„ Najvyšší súd SR po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu a konania mu predchádzajúceho, v rozsahu a v medziach podaného odvolania dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa nie je dôvodné. Pri vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu, najvyšší súd s prihliadnutím na § 219 ods. 2 OSP konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od právnych záverov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v celom rozsahu a iba na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uvedie argumentáciu k odvolacím dôvodom. Podľa ust. § 174 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. „občan, ktorý vykonával pred 01. januárom 2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31. decembri 1999 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 56 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 14 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/, prípadne 9,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 19 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/ alebo 19 rokov v službe I. kategórie funkcií.“ Podľa ust. § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. „podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb.“ Podľa ust. § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. „občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach, b) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/, ak bol z tohto zamestnania prevedený alebo uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d/ a e/, c) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/, d) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. i/ až l/, alebo e) 60 rokov.“ Z obsahu administratívneho spisu odporkyne vyplýva, že navrhovateľ ukončil pracovný pomer dňom 30.04.1994. Navrhovateľ získal celkovo vo zvýhodnených pracovných kategóriách (I.AA, I.A a II.) 5.033 dní, čo je 13 rokov a 288 dní. Na starobný dôchodok podľa zákona č. 100/1988 Zb. navrhovateľovi nárok nevznikol. Z obsahu odvolania navrhovateľa tiež vyplynulo, že úlohou odvolacieho súdu bolo posúdiť výklad krajského súdu ohľadom sporného ustanovenia § 174 ods. 2 zákona č.

100/1988 Zb., teda či je podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok trvanie služby v I. alebo II. pracovnej kategórii ku dňu 31.12.1999 so zohľadnením niekoľkonásobného predĺženia zaradovania zamestnaní do pracovných kategórií. Najvyšší súd sa nestotožnil so záverom, ku ktorému dospel navrhovateľ, pričom poukazuje na ustálenú súdnu prax NS SR v rozhodnutiach napr. sp. zn. 7So/71/2012 zo dňa 29.05.2013; sp. zn. 9So/62/2009 zo dňa 28.10.2009; sp. zn. 9So/88/2011 zo dňa 25.04.2012 alebo 1So/91/2014 zo dňa 28.04.2015. Predpokladom skoršieho vzniku nároku na starobný dôchodok v zmysle § 174 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. už od dovŕšenia veku 56 rokov je nielen splnenie podmienky získania zamestnania zaradeného do I. pracovnej kategórie uvedeného v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/, resp. v službe I. kategórie funkcií, v rozsahu aspoň 19 rokov, ale podľa § 174 ods. 2 tohto zákona aj splnenie podmienky, že také zamestnanie trvalo do 31.12.1999, ktorú navrhovateľ nespĺnil. Z uvedených dôvodov mal odvolací súd za preukázané, že navrhovateľ ku dňu 11.12.2015 (55 rokov) resp. ku dňu 11.12.2016, kedy dovŕšil vek 56 rokov, nespĺňa podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok podľa § 65 ods. 1, 2 a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. Rozhodnutie odporkyne z toho dôvodu považoval za súladné so zákonom, a preto rozsudok krajského súdu potvrdil. V súvislosti s námietkou navrhovateľa týkajúcou sa nezohľadnenia doby učebného pomeru odporkyňou odvolací súd uvádza, že aj keby bolo možné hodnotiť ju v zmysle § 12 ods. 1 vyhlášky č. 128/1975 Zb. vo zvýhodnenej kategórii, napriek tomu by táto okolnosť nezaložila nárok na priznanie dôchodku dovŕšením 55. resp. 56 roku veku, keďže nie je v danom prípade splnená aj podmienka v zmysle § 174 ods. 1 a 2 a § 21 ods. 1 písm. b/ a c/ zákona č. 100/1988 Zb. ako jedna z viacerých podmienok vzniku nároku na starobný dôchodok. Nárok na priznanie starobného dôchodku navrhovateľovi vzniká až splnením všetkých zákonom stanovených objektívnych podmienok, pričom vznik takéhoto nároku sa posudzuje podľa zákona platného a účinného v čase, kedy malo dôjsť k splneniu objektívnych podmienok, t. j. v danom prípade podľa zákona o sociálnom poistení, ktorý v ustanovení § 274 priznáva nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie do 31.12.2023, poukazujúc na zákon o sociálnom zabezpečení. Rovnako nebolo možné postup odporkyne považovať za diskriminačný, nakoľko podmienka trvania služby vo zvýhodnenej kategórii k 31.12.1999 platí pre všetkých poistencov. Teda s navrhovateľom sa nezaobchádzalo inak ako s inými žiadateľmi o starobný dôchodok, ktorí sa ocitli v podobnej situácii. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa odvolací súd stotožnil s právnym posúdením veci krajským súdom a preskúmané rozhodnutia odporkyne, vychádzajúce zo striktného výkladu sporného ustanovenia § 174 zákona č. 100/1988 Zb., považoval za vecne správne.“

43. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší súd tak, že účastníkom konania nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznal. Žalobcovi z dôvodu, že v tomto konaní nemal úspech nemal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanému z dôvodu, že nebola splnená podmienka výnimčnosti (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 veta druhá SSP).

44. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.